

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Вінницький Національний Технічний Університет

Анотація

У роботі розглянуто сучасні підходи до тлумачення понять “технологія”, “інформація” і “інформаційне суспільство”, а також інформаційної технології, як важливого інструменту сучасного етапу цивілізації, визначено головну роль мережі Інтернет та сформульовано “безжалісну структуру мережевої влади”.

Ключові слова: технологія, інформація, інформаційна технологія, інформаційне суспільство.

Annotation

New approaches to the interpretation of the terms of "technology", "information" and "information society" are considered in this work. The concept of information technology as an important tool of the present stage of civilization was clarified also. The main role of the Internet is identified and the "ruthless structure of network power" is formulated.

Key words: technology, information, information technology, information society.

Вступ

Усе частіше об'єктами наукових розвідок постають інформаційні технології, інформаційне суспільство, інформаційна безпека тощо. Глибоке проникнення інформаційних технологій у всі сфери життя і діяльності людини є основною рушійною силою сучасних соціальних трансформацій. Важливо, що характер інформаційного впливу нині змінюється у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій.

Постановка проблеми. Актуальність теми визначається необхідністю здійснити філософський аналіз ролі інформаційних технологій з точки зору їх впливу на соціум. Протягом останніх 50—60 років відбувається активний дискурс щодо характеристик сучасного суспільного устрою та його переорієнтацією від матеріальних носіїв до інформаційних пріоритетів та домінант знань у побудові соціальної інфраструктури. Розгляд проблеми інформаційного суспільства започатковано працями Д.Белла, О.Тоффлера, Й.Масуди, Д.Лайона. Про динаміку цивілізації, роль інформації в житті суспільства розглядали у своїх працях М.Вебер, Х.Ортега-і-Гассет, А.Тойнбі, О.Шпенглер, М.Хайдеггер, К.Ясперс. Соціально-філософському аналізу інформаційних технологій як домінант сучасного суспільного розвитку присвячені роботи М.Кастельса

Метою дослідження є визначення основних напрямів розвитку інформаційних технологій та з'ясування їх впливу на розвиток та трансформацію суспільства.

Об'єктом дослідження є процес здійснення аналізу ролі інформаційних технологій з точки зору їх впливу на соціум.

Головною задачею роботи передбачено вирішити наступні завдання: розглянути сучасні підходи до тлумачення понять “технологія”, “інформація”, “інформаційне суспільство”; уточнити поняття інформаційної технології як важливого інструмента сучасного етапу розвитку цивілізації; визначити основну роль мережі Інтернет та сформульовано “безжалісну структуру мережевої влади”.

Результати дослідження

Теоретичною основою дослідження є надбання сучасної філософії у царині рефлексії феномену сучасного інформаційного суспільства, відображені в роботах вітчизняних і зарубіжних філософів, соціологів, політологів.

У широкому значенні слово технологія - це спосіб освоєння людиною матеріального світу з допомогою соціально організованої діяльності, що включає три компоненти: інформаційну (наукові принципи та обґрунтування), матеріальну (знаряддя праці) і соціальну (фахівці, які володіють професійними навичками). Ця тріада становить сутність сучасного розуміння поняття технології.

Історично термін “технологія” виник у сфері матеріального виробництва. Інформаційну технологію у цьому контексті можна вважати технологією використання програмно-апаратних засобів обчислювальної техніки у даній предметної області.

Поняття інформаційної технології з'явилося з появою інформаційного суспільства, основою соціальної динаміки у якому є не традиційні матеріальні, а інформаційні ресурси: знання, наука, організаційні чинники, інтелектуальний рівень, ініціатива, творчість тощо.

Інформаційна технологія - цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування.

Дослідження соціальних процесів, зумовлених поширенням інформаційних технологій, передбачає уточнення тлумачення “інформація” та “інформаційне суспільство”.

Інформацію як термін не можна розглядати лише як технічне поняття. Інформація (поряд з енергією і матерією) входить до переліку фундаментальних світових характеристик та специфічно пов'язана з порядком і визначеністю.

Особливість інформації полягає в тому, що, незважаючи на безупинно зростаюче її використання, вона постійно нагромаджується в обсягах, що збільшуються. Саме це стимулює розвиток і вдосконалювання технологій експлуатації інформаційних ресурсів - технологій нагромадження й поширення інформації, які отримали назву “інформаційно-комунікаційні технології”. З розвитком засобів інформації й комунікації, що оперують інформацією, трансформують, дозують її, створюється можливість певного інформаційного управління суспільством, у якому влада заснована й здійснюється шляхом панування над управлінням інформаційними потоками. Питання влади все частіше висувається як питання інформації: хто управляє її організацією, розподілом її потоків та її дозуванням, той реально управляє й самим суспільством.

Діяльність людей і організацій зараз усе більшою мірою залежить від їхньої інформованості і здатності ефективно використовувати наявну інформацію. Перш ніж розпочати якісь дії для прийняття рішень, необхідно провести велику роботу зі збирання та переробки інформації, її осмислення й аналізу, пошуку раціональних рішень у будь-якій сфері діяльності, що неможливо без залучення спеціальних технічних засобів.

Знання, і в першу чергу, знання високотехнологічне, здатне породжувати нове знання і бути впровадженим у будь-яку сферу людської діяльності, стає основним ресурсом людства.

Отже, характерними особливостями інформаційного суспільства є пріоритетне значення інформації як головного ресурсу, зайнятість більшості працюючих створенням, збереженням, переробкою та реалізацією інформації, збільшення ваги інформаційних процесів в усіх сферах суспільного життя.

З появою інформаційного суспільства виникло багато проблем, пов'язаних з його організацією, а саме – розробленням ефективної політики, стратегії й тактики розвитку. Джерелами конкурентної переваги стають не природні, трудові чи фінансові ресурси, а плоди творчої діяльності, тобто інновації, нові знання та технології. Під впливом інновацій відбувається структурний перерозподіл зайнятості населення у бік інформаційної сфери. Інформація набуває статусу четвертого після землі, капіталу та праці фактора економічного відтворення і стає основою всіх виробничих відносин.

М.Кастельс зазначає, що спроможність чи неспроможність суспільства керувати технологією, особливо стратегічними технологіями, значною мірою формує долю суспільства, хоча “технологія per se не детермінує історичну еволюцію та соціальні зміни, технологія (чи її відсутність) втілює здатність суспільства трансформувати себе і визначає напрямки, на яких суспільство (завжди через конфліктний процес) вирішує застосувати свій технологічний потенціал” [3, с.29]. Досліджуючи взаємозв’язки між технологією і суспільством автор праці “Інформаційна епоха” зауважує, що необхідно пам’ятати про роль держави як вирішального фактору, що гальмує чи прискорює технологічну інновацію.

Роль мережі інтернет

Інтернет виконує роль технологічного базису для організаційного різновиду інформаційної ери – мережі. Мережа є сукупністю зв’язаних між собою вузлів. Взагалі, мережі - це достатньо старі форми матеріалізації людської діяльності, проте в наші дні вони знайшли нове життя в результаті перетворення їх в інформаційні мережі, об’єднані Інтернетом. Як організуючий засіб, вони володіють незаперечними перевагами завдяки властивим їм якостям, необхідним для виживання і досягнення успіху в умовах швидкого змінного оточення.

Результатом упровадження ІКТ є безпрецедентне поєднання гнучкості та якості виконання завдань, скоординованого ухвалення рішень і їх децентралізованого виконання, індивідуалізованого самовираження і глобальної горизонтальної комунікації, що в результаті трансформується у вищу форму організації людської діяльності.

Існування мережі - це факт, з яким не можна не рахуватися. Мережа змінює практично все в нашому житті. Від інформаційних технологій не слід очікувати утвердження демократичних цінностей. У світі інформаційних технологій починає панувати клас НЕТократів – нова правляча еліта, яка контролює ексклюзивний доступ до інформації. Нетократична влада не є владою прийняття рішень як таких. “Нетократична влада - це контроль над розумінням того, які будуть наслідки альтернативних рішень” [1, с. 192]. Ті, хто не може скористатися перевагами нових інтерактивних технологій, утворюють нижчий клас цифрової ери - консьюмерат – спільноту споживачів (від англ. “to consume” - споживати). Тож відсутність ієрархій в інформаційному суспільстві є просто ілюзією. Ієрархії трансформуються: якщо раніше вони були зорганізовані на основі особистостей чи організацій, то нині – на основі членства в мережах. Так формується “безжалісна структура мережевої влади”. Інтерактивність, своєю чергою, розуміємо як здатність користувача маніпулювати, керувати та безпосередньо впливати на сприйняття медіа.

Висновки:

Дослідження різних підходів до розуміння сутності інформаційного суспільства дозволяє зробити висновок про те, що інформаційне суспільство – це принципово новий рівень в історії цивілізації, його основою виступають теоретичні знання, інформація та інформаційні технології. Саме вони є провідними цінностями майбутнього розвитку суспільства, вказують орієнтири трансформації соціальних зв’язків та взаємодії між людьми.

Спроможність чи неспроможність суспільства керувати технологією, особливо стратегічними технологіями, значною мірою формує долю суспільства.

Розвиток інформаційних технологій на сьогодні стає домінуючим фактором, який впливає на прискорення соціальних трансформацій сучасного суспільства.

Нові технології створюють нові можливості, нові горизонти для розвитку особистості, розширюють діапазон вибору окремої людини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бард Александр, Зодерквист Ян. Нетократия. Новая правящая элита и жизнь после капитализма. - СПб.: Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2004. - 256 с.
2. Закон України "Про національну програму інформатизації" від 04.02.1998р. №74/98-ВР.
3. Кастельс Мануэль. Информационная эпоха: Экономика, общество и культура. Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. - М.: Изд-тво ГУ ВШЭ, 2000 - 458 с.
4. Левченко Л.Л., Яроцький Л.В. Філософські основи інформації. – Житомир: Полісся, 2007. – 176 с.
5. Сіленко А. Інформаційні технології - новий імпульс для пошуку парадигми майбутнього суспільства // Політичний менеджмент. - 2007. - №3. - С.96-111.
6. Тапскотт Д. Электронно-цифровое общество : Плюсы и минусы эпохи сетевого интеллекта / Д. Тапскотт ; [под ред. С. Писарева ; пер. с англ. И. Дубинського]. - К. : INT Пресс; М. : Рефл-бук, 1999. – 403 с.
7. Чернавский Д.С. Синергетика и информация.- Изд-тво "Наука", 2001.

– студент групи 2АКІТ-17б Кривешко Владислав Русланович , факультет комп'ютерних систем і автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail : azzaz693@gmail.com

Науковий керівник - **Васюра А. С.** — професор кафедри автоматизації та інтелектуальних інформаційних технологій, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. e-mail: vasanat@i.ua.

- student of 2AKIT-17b group Vladislav Kryveshko Ruslanovich, Faculty of Computer Systems and Automation, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: azzaz693@gmail.com

Scientific adviser - Vasyura A.S. - Professor, Department of Automation and Intelligent Information Technologies, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa. e-mail: vasanat@i.ua.